

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญ
ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
Factors Affecting Superstitious Food Consumption Behavior of Pilgrims in the
Sacred Area of Phra Nakhon District, Bangkok

อลิสา ธपालบุตร¹ และ ฉันทนา ปาปัดตา^{2*}

¹คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

²คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Alisa Thapalabout¹ and Chantana Papatta^{2*}

¹Faculty of Home Economics Technology, Rajamangala University
of Technology Phra Nakhon

²Faculty of Mass Communication Technology, Rajamangala University
of Technology Phra Nakhon

รับบทความ: 21 ตุลาคม 2567

แก้ไขบทความ: 23 มีนาคม 2568

ตอบรับบทความ: 9 กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเชื่อโชคลาง ทักษะการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง ปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง และพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญ 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญ และ 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ที่มีอายุระหว่าง 20-60 ปี จำนวน 400 คน และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเชื่อโชคลาง อยู่ในระดับมาก ทักษะการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง อยู่ในระดับปานกลาง และพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลาง อยู่ในระดับปานกลาง 2) ลักษณะประชากร ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ศาสนา และภูมิภาคต่างกันมีพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเพศ อายุ และโรคประจำตัวต่างกัน มีพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางไม่แตกต่างกัน และ

* ผู้ประสานงาน (Corresponding Author)
e-mail: chantana.p@rmutp.ac.th

3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ทศนคติการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง และปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง

คำสำคัญ: ความเชื่อโชคลาง, ผู้แสวงบุญ, อาหารและความเชื่อ, พฤติกรรมการบริโภคอาหาร, ทศนคติการบริโภคอาหาร

Abstract

This quantitative research aimed to investigate superstitious beliefs, attitudes toward superstitious food consumption, environmental factors, and superstitious food consumption behavior among pilgrims; to compare personal factors with this behavior; and to study the factors affecting the behavior of pilgrims in the sacred area of Phra Nakhon District, Bangkok. A questionnaire was used to collect data from a sample of 400 individuals aged 20-60. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-Test, One-Way ANOVA, and Multiple Regression Analysis. The results revealed that the level of superstitious beliefs was high, while attitudes toward consumption, environmental factors, and the consumption behavior itself were all rated at a moderate level. Furthermore, demographic differences in education level, occupation, marital status, average monthly income, religion, and residence significantly affected the superstitious food consumption behavior at the 0.05 level, whereas gender, age, and chronic diseases did not show a significant difference. Finally, the study identified two factors that significantly affected the superstitious food consumption behavior of pilgrims at the .05 level: attitudes toward superstitious food consumption and environmental factors influencing consumption.

Keywords: Superstitious Beliefs, Pilgrims, Food and Belief, Food Consumption Behavior, Food Consumption Attitudes

บทนำ

ความเชื่อและสังคมไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างยาวนาน โดยมีการแสดงออกผ่าน วัตถุุมงคลและเครื่องรางของขลัง เช่น ยันต์ ตะกรุด และผ้าประเจียด ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้คนสัมผัสได้ใกล้ชิด (สง่า กาญจนานาพันธ์, 2544) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น เรื่องราวที่พระอาจารย์โชติมออบผ้าประเจียดยันต์คาถาอาคมให้ทหารบ้านบางระจัน แสดงให้เห็นว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีบทบาทสำคัญในการเป็นขวัญกำลังใจ ในยามสงคราม แนวคิดนี้สอดคล้องกับการตีความที่ว่า ในช่วงเวลาแห่งความทุกข์และความไม่แน่นอน ศาสนาจะมีบทบาทเด่นในการเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้ผู้คนศรัทธาในพลังอำนาจศักดิ์สิทธิ์เพื่อก้าวผ่านความทุกข์นั้นไปได้ นำไปสู่การบูชาเครื่องรางวัตถุุมงคล (กาญจนานาพันธ์ และทิฆัมพร เอี่ยมโร, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่ามนุษย์จะเชื่อในเรื่องโชคลางเมื่อรู้สึกถึงความเสี่ยง

และความหวาดกลัว (Jahoda, 1969) สังคมไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความเชื่อหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องชีวิตหลังความตาย วิทยุญาณ บรรพบุรุษ เทพเทวดา รวมถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น พญานาคและครุฑ (พระครูพิพิธปริ ยัติกิจ (ชยันต์ พุทธธมโม), 2559: 9) ความเชื่อเหล่านี้ถูกแสดงออกผ่านพิธีกรรมต่างๆ ทั้งเพื่อป้องกันโชคร้ายและนำมาซึ่งโชคดี เช่น การไหว้แม่ย่านางเรือก่อนออกทะเล (Malinowski, 1954; อ้างถึงใน อนุรักษ์มถ ฝิวทองงาม, 2563) ดังนั้น ความเชื่อซึ่งมีรากฐานมาจาก พระพุทธศาสนา (วรรณ นากวิกรม, 2549) จึงมีอิทธิพลต่อการกระทำและพฤติกรรมการบริโภค ในชีวิตประจำวันของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น การหาฤกษ์ยามในการทำพิธีสำคัญ ซึ่งจากการสำรวจระบุว่าคนไทยกว่า 52 ล้านคนมีความเชื่อเรื่องโชคลาง โดยศาสตร์ที่มีอิทธิพลสูงคือ พยากรณ์ โหราศาสตร์ พระเครื่อง/วัตถุมงคล และเรื่องเหนือธรรมชาติ (เจนจิรา มะลาศรี, 2566)

อาหารเป็นภาพสะท้อนของความเชื่อที่ฝังอยู่ในระบบศาสนาและวัฒนธรรมไทย ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อด้านพระพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน ความเชื่อพื้นบ้านเกี่ยวกับความเป็น มงคล และ อับมงคล รวมถึงค่านิยมทางสังคมและศาสนา (เนมิ อุณากรสวัสดิ์และคณะ, 2565) โดยคนไทยให้ความสำคัญกับความ ยืนยาว ซึ่งปรากฏชัดในวัฒนธรรมการรับประทานอาหารมงคล เช่น การใช้ อาหารจำพวกเส้น ได้แก่ ผัดหมี่และขนมจีน ในงานแต่งงานหรืองานบุญ เพื่อสื่อถึงความเหนียวแน่นและยืนนาน นอกจากนี้ การใช้คำเรียกชื่ออาหารที่ ฟังเสียง กับคำว่า "ทอง" ที่สื่อถึงความร่ำรวย หรือคำว่า "ลาบ" ที่หมายถึงโชคลาง ก็เป็นที่นิยมเพื่อความเป็นสิริมงคล อาหารไทยยังมีลักษณะเฉพาะตัวที่สะท้อนถึงประเพณีและความเชื่อในเรื่อง หลักสมดุลธรรมชาติ โดยเฉพาะแนวคิดการกินตามธาตุเจ้าเรือน ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทย ซึ่งเชื่อว่าการรักษาสมดุลของธาตุเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญต่อสุขภาพ และหากธาตุใดผิดปกติก็จะนำมาซึ่งการเจ็บป่วย ด้วยเหตุนี้ การกินอาหารตามธาตุเจ้าเรือนจึงกลายเป็น เทรนด์เพื่อสุขภาพ ที่เน้นอาหารที่ช่วยป้องกันหรือบรรเทาอาการของโรค ยิ่งไปกว่านั้น ในสภาวะปัจจุบันที่ผู้คนเผชิญกับความเครียดสูงและมองหาสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ โหราศาสตร์ จึงถูกนำมาเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจ ทำให้ อาหาร เข้ามาตอบโจทย์ความกังวลด้าน Mental Health ของผู้บริโภคยุคใหม่ โดยการ ใช้สมุนไพรที่มีสรรพคุณช่วยบรรเทาความวิตกกังวลและลดความเครียดได้

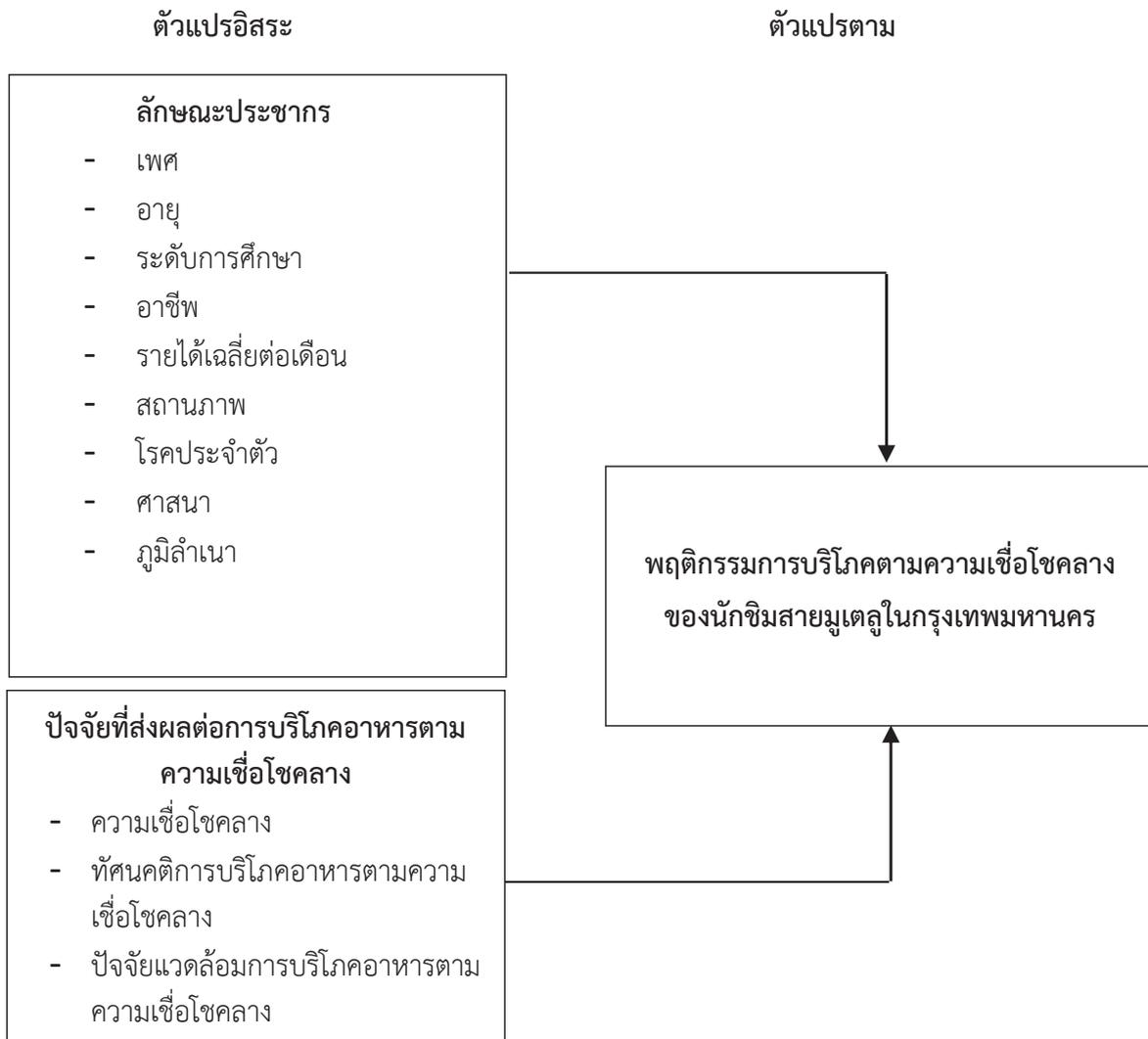
“อาหารถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อสุขภาพของมนุษย์ เนื่องจากหากร่างกายได้รับสารอาหารไม่สมดุลหรือขาดสารอาหารที่จำเป็น อาจนำไปสู่การเจ็บป่วยได้ ด้วยเหตุนี้ แนวคิดการบริโภคอาหารตามธาตุเจ้าเรือนและความเชื่อด้านโหราศาสตร์จึงถูกนำมาผสมผสานกับกระแสการดูแลสุขภาพ โดยเน้นอาหารที่มีบทบาทในการป้องกันหรือบรรเทาอาการของโรค มากไปกว่านั้น ในบริบทสังคมปัจจุบันที่ผู้บริโภคต้องเผชิญกับความเครียดสูงและความเปราะบางทางจิตใจ แนวคิดด้านโหราศาสตร์และความเชื่อจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจด้านการบริโภค ส่งผลให้อาหารถูกมองว่าเป็นกลไกหนึ่งในการตอบสนองต่อความกังวลด้านสุขภาพจิต (mental health) ของผู้บริโภคยุคใหม่ โดยเฉพาะอาหารและสมุนไพรที่มีสรรพคุณทางสุขภาพ ซึ่งมีส่วนช่วยบรรเทาความวิตกกังวลและลดความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน (World Health Organization, 2022; Nestle, 2013; กรมสุขภาพจิต, 2565)”

ในปัจจุบัน การตลาดบนพื้นฐานความเชื่อ ได้กลายเป็นโอกาสสำคัญทางธุรกิจที่ช่วยให้สินค้าและบริการเข้าถึงผู้บริโภคได้มากขึ้น หลายธุรกิจจึงนำกลยุทธ์ด้าน โหราศาสตร์หรือความเชื่อโชคลาง มาประยุกต์ใช้ ตัวอย่างเช่น การให้บริการสัลยกรรมใบหน้าตามลักษณะโหงวเฮ้งที่ดี เพื่อเสริมดวงด้านการเงินและการทำงานให้กับผู้รับบริการ จากแนวโน้มดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา "ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร " การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการนำเสนออาหารสุขภาพ ที่ตอบโจทย์การดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ โดยยังคงสอดแทรกความเชื่อด้านการบริโภค

อาหารมงคลตามโชคกลาง เพื่อสามารถนำไปต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และใช้ในการดำเนินธุรกิจอาหารมงคล เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคสายมูเตลูในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเชื่อโชคกลาง ทักษะคิดการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคกลาง ปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคกลาง และพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคกลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคกลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรที่เดินทางมาทำบุญและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ วัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ บริเวณโดยรอบเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วัดเทวราชกุญชร วัดเบญจมบพิตร

วัดชนะสงคราม ศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร และวัดอินทวิหาร ซึ่งไม่ทราบค่าประชากรที่แน่นอน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ตัวแทนกลุ่มประชากรที่เดินทางมาทำบุญและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ วัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ บริเวณโดยรอบเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วัดเทวราชกุญชร วัดเบญจมบพิตร วัดชนะสงคราม ศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร และวัดอินทวิหาร ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน จึงทำการคำนวณตามขนาดตัวอย่างตามวิธีของคอกเรน (1977 อ้างถึงในธีรฤทธิ เอกะกุล, 2543) โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ 95% จำนวน 400 คน ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ 5% และจากการคำนวณทำให้ได้ขนาดตัวอย่างที่ 384 คน

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดขนาดตัวอย่าง ทำการกำหนดตัวอย่างเปิดตาราง Taro Yamane (1973) โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่ความเชื่อมั่น 95% ซึ่งประชากรที่มีมากกว่า 100,000 คน จะต้องทำการกำหนดขนาดตัวอย่างจำนวน 400 คน

ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากประชากรที่เดินทางมาทำบุญและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ วัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ บริเวณโดยรอบเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วัดเทวราชกุญชร วัดเบญจมบพิตร วัดชนะสงคราม ศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร และวัดอินทวิหาร (ซึ่งไม่ทราบค่าประชากรที่แน่นอน) ด้วยวิธีการคัดเลือกตัวอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม และแบบสอบถามออนไลน์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ประกอบด้วยแบบสอบถามปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้ต่อเดือน โรคประจำตัว ศาสนาและภูมิลำเนา มีลักษณะแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ซึ่งเป็นข้อมูลระดับนามบัญญัติ (Nominal Scale) ได้แก่ เพศ อาชีพ สถานภาพ ศาสนา โรคประจำตัว ภูมิลำเนา และข้อมูลระดับมาตรฐานอันดับ (Ordinal Scale) ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 ความเชื่อด้านโชคลาง ตอนที่ 3 ทศนคติการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง ตอนที่ 4 พฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลาง และตอนที่ 5 ปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง มีลักษณะแบบสอบถามแบบมาตราอัตราภาคขั้น (Interval Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ด้วยการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม และหาคุณภาพของแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

1. การหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยการประเมินความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย ด้วยการประเมินหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสมของข้อคำถาม จำนวน 5 คน เมื่อทำการวิเคราะห์ความสอดคล้องเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และกำหนดให้ทุกข้อคำถามต้องมีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป ผลจากการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า คำถาม 44 ข้อ มีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีค่าคำนวณระหว่าง 0.50-1.00 และมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับแก้คำถามเพื่อให้คำถามมีความสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแก้คำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองใช้

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ไปทดลองใช้ (Try Out) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง จำนวน 30 คน และเมื่อรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของชุดแบบสอบถาม โดยกำหนดให้แบบสอบถามทั้งฉบับมีความเชื่อมั่นที่ 0.80 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นพบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีความเชื่อมั่นที่ 0.873 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปร สรุปได้ดังนี้

ความเชื่อด้านโซกลาง มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.899 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมาก

ทัศนคติการบริโภคอาหารตามความเชื่อโซกลาง มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.949 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมาก

พฤติกรรมกรรมการบริโภคตามความเชื่อโซกลาง มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.941 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมาก

ปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโซกลาง มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.947 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธีคือ การแจกแบบสอบถามออนไลน์และเก็บด้วยแบบสอบถาม (Paper) โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. จัดเตรียมแบบสอบถาม (Paper) และแบบสอบถามออนไลน์ด้วย Google form

2. แจกแบบสอบถาม (Paper) และแบบสอบถามออนไลน์ด้วยวิธีการฝากลิงค์กับประชากรที่เดินทางมาทำบุญและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ วัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ บริเวณโดยรอบเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วัดเทวราชกุญชร วัดเบญจมบพิตร วัดชนะสงคราม ศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร และวัดอินทรวินัย และฝากลิงค์ตามไลน์กลุ่มการดูดวงต่างๆ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างมิถุนายน - ตุลาคม 2567 โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ให้ได้ครบตามจำนวนที่กำหนดขนาดตัวอย่างไว้ จำนวน 400 ชุด

4. ดาวน์โหลดไฟล์ที่นำไปแปลงค่าและทำการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1.00-1.50	น้อยที่สุด
1.51-2.50	น้อย
2.51-3.50	ปานกลาง
3.51-4.50	มาก
4.51-5.00	มากที่สุด

2. การทดสอบสมมติฐาน

2.1 การเปรียบเทียบปัจจัยลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลาง สำหรับตัวแปรที่มีตัวแปรย่อยมากกว่า 2 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โรคประจำตัว สถานภาพ ศาสนาและภูมิลำเนา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยด้วยวิธี LSD

2.2 การวิเคราะห์ความเชื่อโชคลาง ทศนคติการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง และปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลาง ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) แบบปกติ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โรคประจำตัว ศาสนาและภูมิลำเนา สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. **ลักษณะประชากร** พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 78.25 มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 79.25 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 58.50 ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 87.75 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 95.00 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 87.50 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 95.50 ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 90.75 มีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพฯและปริมณฑล ร้อยละ 39.75

2. ความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

จากตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเชื่อโชคลาง ของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.63 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มีความเชื่อในเรื่องศาสนา (การทำบุญ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เวนกรรม) มีค่าเฉลี่ย 4.03 มีความเชื่อในเรื่องพิธีกรรม (พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีแต่งงาน พิธีศพ) มีค่าเฉลี่ย 3.83 มีความเชื่อโชคลาง มีค่าเฉลี่ย 3.80 มีความคาดหวังในเรื่องที่ปรารถนา คือ สาเหตุสำคัญที่สุดที่ซื้อสินค้า/ใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับโชคลาง มีค่าเฉลี่ย 3.65 มีความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์ (คำทำนาย ดวงชะตา ราศี วันเดือนปีเกิด ดูลายมือ) มีค่าเฉลี่ย 3.62 มีความเชื่อในเรื่องสี (สีมงคล สีถูกโฉลก) มีค่าเฉลี่ย 3.56 มีความเชื่อในเรื่องตัวเลข (เลขมงคล เบอร์โทรศัพท์ ทะเบียนรถ) มีค่าเฉลี่ย 3.48 มีความเชื่อในเรื่องเครื่องราง (พระเครื่อง ตะกรุด ปีเซียะ) มีค่าเฉลี่ย 3.43 และมีความเชื่อในเรื่องฮวงจุ้ย มีค่าเฉลี่ย 3.39 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญ	ระดับ		
	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
- มีความเชื่อในเรื่องโชคลาง	3.80	0.82	มาก
- มีความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์ (คำทำนาย ดวงชะตา ราศี วันเดือนปีเกิด ดูลายมือ)	3.62	0.97	มาก
- มีความเชื่อในเรื่องสี (สีมงคล สีถูกโฉลก)	3.56	0.98	มาก
- มีความเชื่อในเรื่องตัวเลข (เลขมงคล เบอร์โทรศัพท์ ทะเบียนรถ)	3.48	1.05	ปานกลาง
- มีความเชื่อในเรื่องเครื่องราง (พระเครื่อง ตะกรุด ปี่เซียะ)	3.43	0.97	ปานกลาง
- มีความเชื่อในเรื่องศาสนา (การทำบุญ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เเวรกรรม)	4.03	0.99	มาก
- มีความเชื่อในเรื่องฮวงจุ้ย	3.39	1.07	ปานกลาง
- มีความเชื่อในเรื่องพิธีกรรม (พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีแต่งงาน พิธีศพ)	3.83	0.98	มาก
- มีความเชื่อในเรื่องตำนาน (บั้งไฟ พญานาค เจ้าแม่กวนอิม)	3.48	1.01	ปานกลาง
- ความสมหวังในเรื่องที่ปรารถนาคือ สาเหตุสำคัญที่สุดที่ท่านซื้อสินค้า/ ใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อโชคลาง	3.65	1.11	มาก
ภาพรวม	3.63	0.81	มาก

3. ทศนคติการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

จากตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทศนคติการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า เชื่อว่าอาหารที่จะนำไปถวายพระจะต้องเป็นอาหารที่สด ใหม่ คุณภาพดี จะได้บุญมาก มีค่าเฉลี่ย 3.69 การถวายอาหารที่มีชื่อเป็นมงคลเกี่ยวกับเงิน ทอง เช่น ทองหยิบ ทองเอก ฯลฯ จะช่วยส่งเสริมฐานะทางการเงินของครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 3.59 มีความเชื่อว่าอาหารเป็นยา มีค่าเฉลี่ย 3.55 รับประทานปลามากๆ จะฉลาด มีค่าเฉลี่ย 3.54 เชื่อว่าอาหารไทยมีความมงคลมาจากประเพณีนิยมทางพุทธศาสนาแสดงว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีอิทธิพลกับคนไทย มีค่าเฉลี่ย 3.53 การกิน “ลาบ” ในเทศกาลงานบุญต่าง ๆ เพราะพ้องเสียงกับคำว่า “ลาภ” ที่หมายถึง โชคดี สิ่งที่มีมักจะได้มาโดยไม่คาดคิด มีค่าเฉลี่ย 3.51 ขนมต้มขาว ขนมต้มแดง และฟักทองแกงบวด เป็นของหวานที่ใช้ในพิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีค่าเฉลี่ย 3.47 แกงเลียงนพเก้า หมายถึง ความก้าวหน้าในชีวิต มาจากความเชื่อของคนไทยที่ชอบเลข 9 เพราะถือว่าเป็นเลขมงคล มีค่าเฉลี่ย 3.44 หากผู้จัดงานเลือกอาหารที่ชื่อไม่เป็นมงคลมาใช้ในงาน ความไม่เป็นมงคลของชื่ออาหารอาจส่งผลมาถึงคนได้ มีค่าเฉลี่ย 3.39 แม่ที่ตั้งครรภ์ควรรับประทานน้ำมะพร้าวมากๆ เพราะ ทำให้ลูกที่เกิดมามีผิวพรรณดี กลี้งงเลลา มีค่าเฉลี่ย 3.36 ข้าวทิพย์ เป็นข้าวมงคลหรือข้าวเทวดา มีค่าเฉลี่ย 3.34 เม็ดขนุน หมายถึง มีคนสนับสนุนเจือจุนและหนุนให้ ชีวิตไม่ตกต่ำ มีค่าเฉลี่ย 3.32 ท่านเชื่อว่าอาหารไทยเป็นการบริโภคตามหลักธาตุเจ้าเรือนทั้ง 4 คือธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ มีค่าเฉลี่ย 3.26 แกงบอน ไม่นิยมรับประทานในแต่งงานของภาคเหนือ เพราะพ้องเสียงกับคำว่า “ปากบอน” จะทำให้สามีภรรยาทะเลาะกัน มีค่าเฉลี่ย 3.21 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ทศนคติการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ทัศนคติการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง	ระดับ		
	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
1. ความเชื่อด้านสุขภาพ/อาหารเป็นยา			
- เชื่อว่าอาหารไทยเป็นการบริโภคตามหลักธาตุเจ้าเรือนทั้ง 4 คือ ธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ	3.26	1.21	ปานกลาง
- เชื่อว่าอาหารพื้นบ้านไทยที่ประกอบจากพืชสมุนไพรหลายชนิด มีส่วนช่วยและป้องกันการเกิดเนื้องอกที่เป็นสาเหตุของโรคมะเร็งได้	3.45	1.19	ปานกลาง
- เชื่อว่าอาหารเป็นยา	3.55	1.06	มาก
2. ความเชื่อที่เป็นส่วนหนึ่งในระบบศาสนาใหญ่/ศาสนาประจำชาติ			
- เชื่อว่าอาหารไทยมีความมงคลมาจากประเพณีนิยมทางพุทธศาสนาแสดงว่าพระพุทธรูปเป็นศาสนาที่มีอิทธิพลกับคนไทย	3.53	0.97	มาก
- เชื่อว่าอาหารที่จะนำไปถวายพระจะต้องเป็นอาหารที่สด ใหม่ คุณภาพดี จะได้บุญมาก	3.69	1.05	มาก
3. ความเชื่อเรื่องความเป็นมงคล			
- การถวายอาหารที่มีชื่อเป็นมงคลเกี่ยวกับเงิน ทอง เช่น ทองหยิบ ทองเอก ฯลฯ จะช่วยส่งเสริมฐานะทางการเงินของครอบครัว	3.59	1.07	มาก
- การกิน “ลาบ” ในเทศกาลงานบุญต่างๆ เพราะป้องกันภัยกับคำว่า “ลาภ” ที่หมายถึงโชคดี สิ่งที่มีก็จะได้มาโดยไม่คาดคิด	3.51	1.18	มาก
4. ความเชื่อเรื่องความอัปมงคล			
- แกงบอน ไม่นิยมรับประทานในแต่งงานของภาคเหนือ เพราะป้องกันภัยกับคำว่า “ปากบอน” จะทำให้สามีภรรยาทะเลาะกัน	3.21	1.14	ปานกลาง
- หากผู้จัดงานเลือกอาหารที่ชื่อไม่เป็นมงคลมาใช้ในงานความไม่เป็นมงคลของชื่ออาหารอาจส่งผลมาถึงคนได้	3.39	1.11	ปานกลาง
5. ความเชื่อและค่านิยมทางสังคม			
- แกงเลียงนพเก้า หมายถึง ความก้าวหน้าในชีวิต มาจากความเชื่อของคนไทยที่ชอบเลข 9 เพราะถือว่าเป็นเลขมงคล	3.44	1.08	ปานกลาง
- เม็ดขนุน หมายถึง มีคนสนับสนุนเจือจุนและหนุนให้ชีวิตไม่ตกต่ำ	3.32	1.07	ปานกลาง
6. ความเชื่อที่เป็นค่านิยมทางศาสนาและประเพณี			
- ขนมต้มขาว ขนมต้มแดง และฟักทองแกงบวดเป็นของหวานที่ใช้ในพิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์	3.47	1.01	ปานกลาง
- ข้าวทิพย์ เป็นข้าวมงคลหรือข้าวเทวดา	3.34	1.02	ปานกลาง
7. ความเชื่อพื้นบ้าน			
- รับประทานปลาหลายๆ จะฉลาด	3.54	1.06	มาก
- แม่ที่ตั้งครรภ์ควรรับประทานน้ำมะพร้าวมากๆ เพราะ ทำให้ลูกที่เกิดมามีผิวพรรณดีเกลี้ยงเกลา	3.36	1.06	ปานกลาง
ภาพรวม	3.44	0.93	ปานกลาง

4. พฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

จากตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลาง ของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.28 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ชอบทำกิจกรรมด้านความเชื่อโชคลางโดยการไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามวัดหรือสถานที่ต่างๆ ตามที่สายมูเตลูนิยมเดินทางไป มีค่าเฉลี่ย 3.47 ชอบซื้อสินค้า/ใช้บริการเกี่ยวกับความเชื่อโชคลางในโอกาสพิเศษ เช่น เมื่อมีการสอบแข่งขัน การเปิดกิจการ หรือประกอบธุรกิจใหม่ มีค่าเฉลี่ย 3.45 ใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้า/ใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อโชคลางสามารถจ่ายตามความสามารถที่จ่ายได้ มีค่าเฉลี่ย 3.41 ชอบทำกิจกรรมด้านความเชื่อโชคลางโดยค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ย 3.30 ใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้า/ใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อโชคลางสามารถจ่ายตามอัตราราคาที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ย 3.27 ชอบทำกิจกรรมด้านความเชื่อโชคลางโดยการปรึกษาหมอดู มีค่าเฉลี่ย 3.25 ชอบทำกิจกรรมด้านความเชื่อโชคลางโดยการเข้าบูชาเครื่องราง วัตถุมงคล เช่น กำไลหินมงคล วอลล์เปเปอร์เสริมดวง บูชาพระเครื่อง ปีเซี้ยะ มีค่าเฉลี่ย 3.22 ชอบซื้อสินค้า/ใช้บริการเกี่ยวกับความเชื่อโชคลางเป็นประจำ มีค่าเฉลี่ย 3.17 ใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้า/ใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อโชคลางสามารถจ่ายได้ไม่จำกัด(เท่าไรก็ยอมจ่าย) มีค่าเฉลี่ย 3.13 และชอบทำกิจกรรมด้านความเชื่อโชคลางที่เกี่ยวกับความสวยงาม เช่น การทำศัลยกรรม สักคิว/ทำหน้า ตามโหงวเฮ้งเสริมดวง ลงนะหน้าทอง การสักยันต์ 9 แฉก มีค่าเฉลี่ย 3.05 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางของ นักชิมสายมูเตลูในกรุงเทพมหานคร

พฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลาง	ผลการประเมินคุณภาพ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
- มีการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้า/ใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อโชคลางท่านจ่ายตามความสามารถจ่ายได้	3.41	1.03	ปานกลาง
- มีการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้า/ใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อโชคลางท่านจ่ายตามอัตราราคาที่กำหนดไว้	3.27	1.04	ปานกลาง
- มีการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้า/ใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อโชคลางท่านจ่ายได้ ไม่จำกัด (เท่าไรก็ยอมจ่าย)	3.13	1.12	ปานกลาง
- ซื้อสินค้า/ใช้บริการเกี่ยวกับความเชื่อโชคลางเป็นประจำ	3.17	1.12	ปานกลาง
- ซื้อสินค้า/ใช้บริการเกี่ยวกับความเชื่อโชคลางในโอกาสพิเศษ เช่น เมื่อมีการสอบแข่งขัน การเปิดกิจการ หรือประกอบธุรกิจใหม่	3.45	1.16	ปานกลาง
- ทำกิจกรรมด้านความเชื่อโชคลางโดยการปรึกษาหมอดู	3.25	1.03	ปานกลาง
- ทำกิจกรรมด้านความเชื่อโชคลางโดยการไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามวัดหรือสถานที่ต่างๆ ตามที่สายมูนิยมเดินทางไป	3.47	1.14	ปานกลาง
- ทำกิจกรรมด้านความเชื่อโชคลางโดยค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต	3.30	1.03	ปานกลาง
- ทำกิจกรรมด้านความเชื่อโชคลางโดยการเข้าบูชาเครื่องราง วัตถุมงคล เช่น กำไลหินมงคล วอลล์เปเปอร์เสริมดวง บูชาพระเครื่อง ปี่เซียะ	3.22	1.09	ปานกลาง
- ทำกิจกรรมด้านความเชื่อโชคลางที่เกี่ยวกับความสวยงาม เช่น การทำศัลยกรรม สักคิว/ทำหน้า ตามโหงวเฮ้งเสริมดวง ลงนะหน้าทอง การสักยันต์ 9 แถว	3.05	1.12	ปานกลาง
ภาพรวม	3.28	0.97	ปานกลาง

5. ปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขต

พระนคร กรุงเทพมหานคร

จากตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.28 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า เชื่อว่าอาหารไทยมงคลตามความเชื่อโชคลางเป็นอาหารที่มีวัฒนธรรม ที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ มีค่าเฉลี่ย 3.54 ยินดีจะบริโภคอาหารตามความเชื่อในงานประเพณีหรือพิธีกรรมต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 3.52 ได้รับอิทธิพลแนวคิดเรื่องความเชื่อโชคลางจากครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 3.51 เชื่อว่าอาหารตามความเชื่อโชคลางได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ประเพณี และความเชื่อจากค่านิยมในสังคมไทย เช่น ความมั่งคั่งร่ำรวยความเป็นหนึ่งในหน้าที่การงาน มีค่าเฉลี่ย 3.48 ตนเองและครอบครัวมักจะแสวงหาอาหารมงคลตามความเชื่อโชคลาง รับประทานเมื่อไปในงานประเพณีหรืองานทำบุญต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 3.48 ได้รับอิทธิพลแนวคิดเรื่องความเชื่อโชคลางจากผู้เชี่ยวชาญ/หมอดู/พระ มีค่าเฉลี่ย 3.45 ได้รับอิทธิพลแนวคิดเรื่องความเชื่อโชคลางจากตนเอง มีค่าเฉลี่ย 3.45 คิดว่าการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางจะทำให้ท่านผ่อนคลายความตึงเครียดและทำให้อ่อนหลับสบายขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.39 ได้รับอิทธิพลแนวคิดเรื่องความเชื่อโชคลางจากอินฟลูเอนเซอร์ มีค่าเฉลี่ย 3.36 ได้รับอิทธิพลแนวคิดเรื่องความเชื่อโชคลางจากเพื่อน มีค่าเฉลี่ย 3.35 การบริโภคอาหารมงคลตามความเชื่อโชคลางเป็นสิ่ง

ที่สำคัญสำหรับตนเอง มีค่าเฉลี่ย 3.34 คิดว่าการบริโภคอาหารมงคลตามความเชื่อโชคลางจะทำให้ท่านร่ำรวย มีเงินทองใช้อย่างอุดมสมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ย 3.31 การรับประทานอาหารตามความเชื่อโชคลาง จะทำให้เข้าสังคม หรือพูดคุยกับเพื่อนในวงสังคมได้มากยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.31 การรับประทานอาหารตามความเชื่อโชคลาง จะทำให้ได้รับการยอมรับจากผู้คนในสังคม มีค่าเฉลี่ย 3.28 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง	ระดับ		
	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
1. ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม (Cultural Factors)			
1.1 เชื่อว่าอาหารไทยมงคลตามความเชื่อโชคลางเป็นอาหารที่มีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ	3.54	0.98	มาก
1.2 เชื่อว่าอาหารตามความเชื่อโชคลางได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ประเพณี และความเชื่อจากค่านิยมในสังคมไทย เช่น ความมั่งคั่งร่ำรวย ความเป็นหนึ่งในหน้าที่การงาน	3.48	0.94	ปานกลาง
2. ปัจจัยทางด้านสังคม (Social Factors)			
2.1 หากรับประทานอาหารตามความเชื่อโชคลาง จะทำให้ท่านเข้าสังคมหรือพูดคุยกับเพื่อนในวงสังคมได้มากยิ่งขึ้น	3.31	0.99	ปานกลาง
2.2 หากรับประทานอาหารตามความเชื่อโชคลาง จะทำให้ท่านได้รับการยอมรับจากผู้คนในสังคม	3.28	1.06	ปานกลาง
2.3 ได้รับอิทธิพลแนวคิดเรื่องความเชื่อโชคลางจาก อินฟลูเอนเซอร์	3.36	1.04	ปานกลาง
2.4 ได้รับอิทธิพลแนวคิดเรื่องความเชื่อโชคลางจาก เพื่อน	3.35	1.07	ปานกลาง
2.5 ได้รับอิทธิพลแนวคิดเรื่องความเชื่อโชคลางจากผู้เชี่ยวชาญ/หมอดู/พระ	3.45	0.99	ปานกลาง
3. ปัจจัยทางด้านครอบครัว (Family Factors)			
3.1 ได้รับอิทธิพลแนวคิดเรื่องความเชื่อโชคลางจาก ครอบครัว	3.51	0.93	มาก
3.2 ท่านและครอบครัวมักจะแสวงหาอาหารมงคลตามความเชื่อโชคลางรับประทานเมื่อไปในงานประเพณีหรืองานทำบุญต่างๆ	3.48	0.98	ปานกลาง
4. ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors)			
4.1 ได้รับอิทธิพลแนวคิดเรื่องความเชื่อโชคลางจาก ตนเอง	3.45	0.91	ปานกลาง
4.2 การบริโภคอาหารมงคลตามความเชื่อโชคลางเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับท่าน	3.34	1.13	ปานกลาง
4.3 ยินดีจะบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางในงานประเพณีหรือพิธีกรรมต่างๆ	3.52	1.01	มาก
5. ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา (Psychological Factors)			
5.1 คิดว่าการบริโภคอาหารมงคลตามความเชื่อโชคลางจะทำให้ท่านร่ำรวย มีเงินทองใช้อย่างอุดมสมบูรณ์	3.31	1.07	ปานกลาง
5.2 คิดว่าการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางจะทำให้ท่านผ่อนคลาย ความตึงเครียดและทำให้ออนหลับสบายขึ้น	3.39	0.98	ปานกลาง
5.3 คิดว่าการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางจะช่วยบรรเทาอาการเจ็บป่วยทางร่างกาย	3.34	0.98	ปานกลาง
ภาพรวม	3.44	0.87	ปานกลาง

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าสมมติฐานที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะประชากร ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ศาสนา และภูมิลำเนาต่างกัน มีพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ และโรคประจำตัวต่างกัน มีพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลาง จากตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลาง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า 0.911 และกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า 0.830 แสดงตัวแปรพยากรณ์ 2 ตัว ร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีค่า 0.39966 และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกณฑ์และตัวพยากรณ์ 2 ตัว มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรง และสามารถสร้างตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่

1. ทักษะคติการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยทักษะคติการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น 0.433 หน่วย หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.30

2. ปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง ส่งผลต่อทางบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น 0.473 หน่วย หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 47.30

ตารางที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลาง

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
พฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโชคลาง	ค่าคงที่ (Constant)	-.292	.095		-3.066	.002*
	ความเชื่อโชคลาง	.060	.043	.050	1.381	.168
	ทัศนคติการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง	.451	.049	.433	9.212	.000*
	ปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง	.528	.043	.473	12.179	.000*
R = .911* R ² = .830 Afj R ² = .828 Std. Error = .39966						
F = 642.388 Sig. = .000*						

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยดำเนินการสรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) ความเชื่อโชคลาง ทัศนคติการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง ปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า

ความเชื่อโชคลางโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อด้านศาสนาและพิธีกรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารมากที่สุด "ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้" ที่ชี้ว่าความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและพิธีกรรมเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเลือกอาหารของผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม ความเชื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอย่างเด่นชัดมักเป็น "ความเชื่อที่เฉพาะเจาะจง" เช่น ความหมายเชิงสัญลักษณ์ของอาหารในพิธีกรรม หรืออาหารที่ใช้เสริมดวงในเทศกาลต่าง ๆ มากกว่าความเชื่อทั่วไป ซึ่งมีอิทธิพลค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะในบริบทพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์อย่างเขตพระนครที่มีวัดสำคัญและสถานที่ประกอบพิธีกรรมจำนวนมาก พฤติกรรมการบริโภคของผู้แสวงบุญมักถูกกำหนดโดยบทบาทของศาสนาอย่างลึกซึ้งสอดคล้องกับข้อค้นพบของพระชุมพล ต้นวัฒนเสรี (2557) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านจิตวิญญาณและความเชื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของพระสงฆ์อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ รชिता ศรีสาธิตรา (2557) ที่อธิบายว่าความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมและโชคลางสามารถกำหนดพฤติกรรมการใช้จ่ายและการบริโภคในหลายโอกาสได้ เมื่อพิจารณาร่วมกัน ผลการศึกษาชี้ว่าในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์อย่างเขตพระนคร ความเชื่อที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคมากที่สุดคือความเชื่อที่เชื่อมโยงกับพิธีกรรมเฉพาะและอาหารที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ มากกว่าความเชื่อโชคลางทั่วไป

ทัศนคติการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้ที่มิที่ทัศนคติเชิงบวกต่อความเชื่อโชคลางมักมีแนวโน้มบริโภคอาหารตามความเชื่อมากขึ้น แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคอาหารตามความเชื่อไสยศาสตร์ ซึ่งคล้ายคลึงกับพฤติกรรมของกลุ่มผู้บริโภคที่มีความนิยมในวัฒนธรรมมูเตลูในเขต

เมืองใหญ่ การค้นพบนี้สอดคล้องกับงานของ ญัฎฐิรา ทับทิม และคณะ (2560) ที่ระบุว่าทัศนคติเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้บริโภคที่มีทัศนคติเชิงบวกจะมีพฤติกรรมการเลือกอาหารที่สอดคล้องกับความเชื่อมากขึ้น พร้อมทั้งชี้ให้เห็นว่าปัจจัยแวดล้อม เช่น บริบทวัฒนธรรม สถานที่ทางศาสนา การเล่าเรื่องความเชื่อ และประสบการณ์เชิงจิตวิญญาณ ล้วนเป็นตัวกระตุ้นที่เสริมให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อได้มากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์อย่างเขตพระนคร ซึ่งมีวัดสำคัญจำนวนมากและเป็นศูนย์กลางการประกอบพิธีกรรม การมีอยู่ของสิ่งแวดล้อมทางศาสนาเช่นนี้ ทำให้ผู้แสวงบุญมีแนวโน้มเลือกบริโภคอาหารที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์หรือเชื่อว่าเสริมสิริมงคลมากกว่าพื้นที่ทั่วไป ส่งผลให้ทัศนคติ บริบททางวัฒนธรรม และความเชื่อมีบทบาทอย่างมากในการกำหนดพฤติกรรมการบริโภคของผู้แสวงบุญในเขตพระนคร เมื่อพิจารณาควบคู่กับผลการศึกษาก่อนหน้านี้เกี่ยวกับทัศนคติการบริโภคอาหารตามความเชื่อใจกลางในผู้แสวงบุญเขตพระนคร จะพบว่าพฤติกรรมดังกล่าวไม่ได้เกิดจากทัศนคติเพียงอย่างเดียว แต่ยังได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมรอบตัวอย่างลึกซึ้ง งานของพระชุมพล ต้นวัฒนเสรี (2557) ระบุว่าปัจจัยด้านจิตวิญญาณ ความเชื่อ และบริบททางศาสนามีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการบริโภค โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางศาสนาเข้มข้น ซึ่งสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของเขตพระนครที่มีวัดสำคัญจำนวนมาก ทำให้ผู้แสวงบุญตระหนักถึงความหมายเชิงสัญลักษณ์ของอาหารมากขึ้น ขณะเดียวกัน ผลการศึกษาของ รชิตา ศรีสาธิตา (2557) พบว่าความเชื่อด้านพิธีกรรมและความศักดิ์สิทธิ์ส่งผลต่อทั้งทัศนคติและความตั้งใจในการบริโภคอาหาร โดยเฉพาะอาหารที่เชื่อว่าเสริมสิริมงคลหรือเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนา นอกจากนี้ งานวิจัยก่อนหน้านี้เกี่ยวกับอาหารในพิธีกรรมศาสนาได้ชี้ให้เห็นว่าอาหารที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ เช่น อาหารถวายบูชาหรืออาหารประจำพิธีกรรม มีบทบาทสำคัญต่อการเลือกบริโภคมากกว่าอาหารทั่วไป ดังนั้น เมื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ทั้งหมดเข้าด้วยกัน จะเห็นได้ว่าทัศนคติของผู้แสวงบุญไม่ได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว แต่เป็นผลสะท้อนจาก “ระบบความเชื่อ-พิธีกรรม-วัฒนธรรม” ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของเขตพระนคร ทำให้พฤติกรรมการบริโภคอาหารตามความเชื่อใจกลางของผู้แสวงบุญเกิดขึ้นจากทั้งทัศนคติส่วนบุคคลและอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่รายล้อมอยู่ในพื้นที่นั่นเอง

ปัจจัยแวดล้อมการบริโภคอาหารตามความเชื่อใจกลาง ของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากความเชื่อมโยงเชิงบวกอย่างชัดเจนระหว่างปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ทั้งปัจจัยด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม ด้านครอบครัว ด้านส่วนบุคคล ด้านจิตวิทยา ต่างส่งผลให้ผู้บริโภคที่เชื่อในพลังของความเชื่อใจกลางมีแนวโน้มที่จะเลือกบริโภคอาหารหรือปฏิบัติตามพิธีกรรมเกี่ยวกับอาหารที่เชื่อว่าเสริมสิริมงคล หรือเพื่อความโชคดีมากขึ้น โดยเฉพาะในวัฒนธรรมที่ความเชื่อใจกลางมีบทบาทสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนมิ อุนา กรสวัสดิ์และคณะ (2565) ได้ศึกษาว่าในประเทศไทยยังคงให้ความสำคัญของความเชื่อในเรื่องอาหารที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การถวายอาหารในวันสำคัญทางศาสนา และการเลือกอาหารที่สอดคล้องกับธาตุเจ้าเรือนหรือปีนักษัตร การศึกษานี้ยืนยันว่าปัจจัยแวดล้อมและทัศนคติเกี่ยวกับความเชื่อใจกลางเฉพาะด้าน ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารตามความเชื่อใจกลาง โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมักใช้ทัศนคติความเชื่อใจกลางเฉพาะด้านในการตัดสินใจเลือกรับประทานอาหารเพื่อเสริมดวง หรือปฏิบัติตามพิธีกรรมที่เชื่อว่าส่งผลดีต่อตนเองและครอบครัว

2) พฤติกรรมการบริโภคของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับปานกลางและมีลักษณะการบริโภคที่หลากหลาย สามารถอธิบายได้ผ่านแนวคิดการบริโภคเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Consumption) ที่ชี้ว่าผู้บริโภคไม่ได้เลือกซื้อสินค้าเพียงเพื่อประโยชน์การใช้งาน แต่เพื่อสื่อความ

หมายทางสังคมและอัตลักษณ์ของตนเอง (Jean Baudrillard (1998)) โดยเฉพาะสินค้าและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับโซกลาง เช่น การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การเช่าเครื่องราง หรือการใช้บริการหมอดู ซึ่งสะท้อนความต้องการความมั่นใจและการจัดการความไม่แน่นอนในชีวิต ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการรับรู้โซกลาง (Luck Perception) ซึ่ง Zhao & Others (2025) อธิบายว่าผู้ที่เชื่อในโซกลางมีแนวโน้มแสวงหาทางเลือกหรือมาตรการที่เสริมความรู้สึกว่าตนเองควบคุมผลลัพธ์ในชีวิตได้มากขึ้น จึงยอมใช้จ่ายกับสินค้าและบริการเชิงความเชื่อ รวมทั้งเชื่อมโยงกับทฤษฎีพฤติกรรมที่วางแผน (Theory of Planned Behavior) ที่ชี้ว่าทัศนคติ เจตนา และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม มีผลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้จ่ายตามความเชื่อ ซึ่งสนับสนุนจากงานของ จิตดี เม่นลิขิต และอิทธิกร พลตณี (2024) ที่พบว่าทัศนคติด้านความเชื่อโซกลางส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าเสริมดวงของคนรุ่นใหม่ นอกจากนี้ยังเข้ากับการศึกษาของ สุวรรณ เพียรสุภาพ (2565) ที่ระบุว่าผู้บริโภคที่มีความเชื่อโซกลางมักใช้จ่ายมากขึ้นเพื่อแสวงหาความมั่นใจเมื่อเผชิญความไม่แน่นอน สะท้อนให้เห็นว่าความเชื่อโซกลางได้กลายมาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรมการบริโภคในสังคมไทยร่วมสมัย ซึ่งขยายจากมิติทางศาสนาไปสู่มิติของไลฟ์สไตล์ เศรษฐกิจ และอัตลักษณ์ส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐาน

3) ลักษณะประชากร ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ศาสนา และภูมิภาคต่างกัน มีพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโซกลางแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเพศ อายุ และโรคประจำตัวต่างกัน มีพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโซกลางไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าลักษณะประชากร เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพ ศาสนา และภูมิภาค ส่งผลให้พฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโซกลางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายได้ผ่านกรอบแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคและทฤษฎีทุนวัฒนธรรมของ Pierre Bourdieu ซึ่งเสนอว่า “ทุนทางวัฒนธรรม” และ “ทุนทางสังคม” มีบทบาทกำหนดรสนิยมและวิธีการเลือกบริโภคของบุคคล โดยเฉพาะผู้ที่มีระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันย่อมเข้าถึงความเชื่อและปฏิบัติทางวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกัน ทำให้กลุ่มรายได้สูงหรืออาชีพมั่นคงมีแนวโน้มใช้จ่ายกับสินค้าและบริการเชิงความเชื่อ เช่น วัตถุมงคล หรือพิธีกรรมเสริมดวงมากกว่า ทั้งยังเชื่อมโยงกับแนวคิด Theory of Planned Behavior ซึ่งระบุว่าทัศนคติและบรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลต่อเจตนาในการกระทำ ส่งผลให้กลุ่มที่นับถือศาสนาหรือมีภูมิหลังวัฒนธรรมต่างกันแสดงพฤติกรรมการบริโภคเกี่ยวกับความเชื่อไม่เหมือนกัน ในทางตรงกันข้าม ปัจจัยอย่างเพศ อายุ และโรคประจำตัวไม่ส่งผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการบริโภคโซกลาง แสดงว่าพฤติกรรมนี้เป็นเรื่องของโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจมากกว่าความแตกต่างทางชีวภาพหรือช่วงวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานของ พรรณวดี หิรัญศุภโชค (2564) ที่พบว่ารายได้และอาชีพเป็นตัวกำหนดสำคัญของการบริโภคเชิงความเชื่อ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เจนจิรา มะลาศรี และคณะ (2566) ที่ยืนยันว่าระดับการศึกษาและสถานะทางเศรษฐกิจมีผลต่อระดับความเชื่อโซกลางและรูปแบบการบริโภคของผู้บริโภคในเอเชีย โดยเฉพาะกลุ่มที่มีฐานะดีมักใช้ความเชื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจเชิงธุรกิจและการจัดการชีวิตในภาวะเสี่ยง สะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโซกลางเป็นผลผลิตของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมมากกว่าความแตกต่างส่วนบุคคลด้านเพศหรืออายุ

4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคตามความเชื่อโซกลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า ทัศนคติการบริโภคอาหารตามความเชื่อโซกลาง และ ปัจจัยแวดล้อมในการบริโภค มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการบริโภคของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร

กรุงเทพมหานคร สามารถอธิบายผ่านกรอบแนวคิดด้านพฤติกรรมผู้บริโภคและวัฒนธรรมทางอาหารได้อย่างชัดเจน โดยทัศนคติซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญใน Theory of Planned Behavior ของ Ajzen (2020) ถูกมองว่าเป็นตัวกำหนดความตั้งใจและการตัดสินใจในการกระทำ เมื่อผู้บริโภคมีทัศนคติเชิงบวกต่อความเชื่อโชคลางเกี่ยวกับอาหาร พวกเขาจะมีแนวโน้มเลือกบริโภคอาหารที่เชื่อว่ามีความเป็นสิริมงคล เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Yaisumlee, Thanyakit, Sakmunwong และ Peatrat (2019) ที่ยืนยันว่าอาหารถูกสอดแทรกอยู่ในระบบความเชื่อและพิธีกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งหล่อหลอมพฤติกรรมผู้บริโภคในระดับปัจเจกและสังคม อีกทั้งปัจจัยแวดล้อมด้านวัฒนธรรม ศาสนา สังคม และครอบครัว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ Cultural Capital Theory ของ Pierre Bourdieu (1984) ยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดรสนิยมและตัวเลือกการบริโภค โดยเฉพาะในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สร้างบรรยากาศเอื้อต่อการปฏิบัติตามความเชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Patchalin Jeannoon (2024) ที่ชี้ว่าแนวคิดความเชื่อในเรื่องบุญบารมี พลละกำลัง และสิริมงคลล้วนมีผลต่อการเลือกอาหารในบริบทพิธีกรรม ตลอดจนสอดคล้องกับงานของ Khongrit และคณะ (2021) ที่พบว่าผู้บริโภคที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อความเชื่อโชคลางจะมีพฤติกรรมสอดคล้องกับความเชื่อนั้นอย่างเด่นชัด นอกจากนี้การที่ปัจจัยแวดล้อมอยู่ในระดับสูงยังอธิบายได้ด้วยแนวคิดของ Douglas (2022) ว่าระบบสัญลักษณ์และพิธีกรรมทางอาหารทำหน้าที่กำกับความหมายและการเลือกบริโภคของมนุษย์ ซึ่งสะท้อนในกรุงเทพมหานครที่วัฒนธรรมมุเตลุมมีความแพร่หลาย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Suwannarada (2017) ที่ชี้ว่าแม้พิธีกรรมอาหารในสังคมโบราณ เช่น สมัยเฮอัน จะมีข้อกำหนดเฉพาะ แต่ผู้คนยังคงเลือกอาหารทดแทนตามความเหมาะสม ทำให้เห็นว่าความเชื่อด้านอาหารเป็นระบบที่ปรับตัวได้และมีความต่อเนื่องในสังคมปัจจุบัน ดังนั้นผลการวิจัยจึงสะท้อนความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างทัศนคติ ความเชื่อ วัฒนธรรม และบริบทสังคม ซึ่งร่วมกันกำหนดพฤติกรรมผู้บริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในเขตพระนครอย่างเป็นทางการ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญ กรุงเทพมหานคร เป็นงานวิจัยที่ให้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลาง ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมแก่ผู้ประกอบการด้านธุรกิจอาหาร เช่น การออกแบบสินค้าและเมนูอาหารที่สอดคล้องกับความเชื่อ โดยแนะนำให้ธุรกิจอาหารพัฒนาเมนูที่สอดคล้องกับความเชื่อมงคล เช่น อาหารที่มีชื่อพ้องกับความโชคดีหรือร่ำรวย ซึ่งจะสามารถดึงดูดกลุ่มผู้บริโภคที่เชื่อเรื่องมงคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ความเชื่อและสุขภาพ ผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจด้านอาหารควรนำเสนอผลิตภัณฑ์อาหารที่ไม่เพียงแต่เน้นความเชื่อในเรื่องมงคล แต่ยังส่งเสริมสุขภาพควบคู่ไปด้วย เช่น อาหารที่ใช้สมุนไพรไทยในการเสริมดวงและรักษาสมดุลธาตุเจ้าเรือน หรือเพิ่มประสบการณ์การบริโภคผ่านกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและอาหารมงคล เช่น งานเทศกาลอาหารมงคล หรือกิจกรรมเสริมดวงควบคู่ไปกับการบริโภคอาหาร เพื่อสร้างประสบการณ์ที่จดจำได้ให้กับผู้บริโภค Bottom of Form

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรขยายกลุ่มเป้าหมายและพัฒนาหัวข้อการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อด้านมูเตลูในบริบทต่างๆ เช่น ควรขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังพื้นที่อื่นๆ นอกเหนือจากกรุงเทพฯ เช่น จังหวัดที่มีความเชื่อในเรื่องมูเตลูอย่างเข้มข้น หรือกลุ่มผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมเกี่ยวกับอาหารมงคลในงานประเพณีเฉพาะ นอกจากนี้ อาจศึกษาในหัวข้อเกี่ยวกับความเชื่อที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันและพฤติกรรมการบริโภคของคนในพื้นที่อื่นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารตามความเชื่อโชคลางของผู้แสวงบุญในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้อมจิตต์ สุธิบุตร หัวหน้าสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เขาวลิต อุบุรุษ รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา 3) อ.ดร.เปรมระพี อูยามาวิโรหิตย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาอาหารและโภชนาการ 4) ดร.สุชีรา ผ่องใส หัวหน้าสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ประยุกต์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร และ 5) อาจารย์สรรัช ทองงาม อาจารย์ประจำสาขาพัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ในการประเมินคุณภาพของเครื่องมือ ขอขอบคุณพี่ๆ น้องๆ ร่วมรุ่นนักศึกษาระดับปริญญาโท รุ่นที่ 18 สาขาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ หลาย ๆ ท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือด้วยดีด้านการเรียนและให้คำปรึกษาในเรื่องการทำวิจัยมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จนสามารถทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

References

- กรมสุขภาพจิต. (2565). *สุขภาพจิตกับการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน*. กระทรวงสาธารณสุข.
<https://www.dmh.go.th>
- กาญจนา แก้วเทพ และทิมมพร เอี่ยมไร. (2554). *การสื่อสาร ศาสนา กีฬา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- จิตต์ เม่นลิขิต, และ อธิธิกร พลตณี. (2024). The causal relationship of consumer behavior in purchasing products based on superstitious beliefs regarding color among Gen Y and Gen Z customers. *Academic and Research Journal of Liberal Arts*, 19(1), 22–37.
- เจนจิรา มะลาศรี, และคณะ. (2566). *อิทธิพลของลักษณะประชากรต่อพฤติกรรมการบริโภคสินค้ามงคลของผู้บริโภคชาวเอเชีย*. วารสารวิจัยธุรกิจและการตลาดยุคใหม่, 12(1), 55–70.
- ณัฐริธา ทับทิม, กฤษณา ชาญณรงค์, เมศิณี ภัทรมูธา, ปฐมพงษ์ สุขเล็ก และศุภลักษณ์ วิริยะสุนน (2017) การศึกษาความเชื่อมโยงของวัฒนธรรมการบริโภคในจังหวัดพิษณุโลกกับวัฒนธรรมการบริโภคในกลุ่มประเทศอาเซียน. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*.10(4), 47-61
- ธีรฤติ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

- เนมิ อุณากรสวัสดิ์, วิไลศักดิ์ กิ่งคา, และบุญเลิศ วิวรรณ. (2565). ความสัมพันธ์ของคำเรียกชื่ออาหารกับความเชื่อของคนไทย 4 ภาค. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*. 7(2), (เม.ย. - มิ.ย.), 59-68
- พรรณวดี หิรัญสุโกโชค. (2564). ปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภคไทยในยุควัฒนธรรมความเชื่อ. *วารสารเศรษฐศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 18(2), 101-118.
- พระชุมพล ต้นวัฒนเสรี. (2014). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะของพระสงฆ์ในเขตจังหวัดนครปฐม. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 25(3). <https://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj/article/view/713>
- รชिता ศรีสาธิตรา (2557). *ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคกับความเชื่อในเรื่องพิธีกรรม* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล. <https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/471/1/TP%20MM.027%202556.pdf>
- สง่า กาญจนพันธ์. (2544). *กาญจนาคพันธ์ คอคิดขอเขียน เล่ม 2 ชุดเครื่องราง โหราศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ ชุนวิจิตรมาตรา.
- สุวภรณ์ เพียรสุภาพ. (2565). พฤติกรรมผู้บริโภคไทยกับความเชื่อโชคลางในยุคความไม่แน่นอน. *วารสารการ ตลาดไทย*, 8(2), 45-60.
- Ajzen, I. (2020). *The theory of planned behavior: New developments*. Routledge.
- Atthaya Suwannarada. (2017). Food beliefs and attitudes in Heian period New Year rituals. *Journal of Asian Cultural Studies*, 9(2), 45-60.
- Baudrillard, J. (1998). *The consumer society: Myths and structures*. Sage.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Harvard University Press.
- Mary Douglas. (2022). *Food, ritual, and meaning: An anthropological perspective*. University of California Press.
- Nestle, M. (2013). *Food politics: How the food industry influences nutrition and health*. University of California Press.
- Patchalin Jeannoon. (2024). Belief systems and food consumption in contemporary Thai society. *Journal of Cultural Food Studies*, 15(1), 77-95.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper. & Row.
- Thanida Yaisumlee, Suwanna Thanyakit, Chaiwat Sakmunwong, & Nattaporn Peatrat. (2019). Cultural beliefs and food consumption behavior among Thai communities. *Journal of Social and Cultural Anthropology*, 7(3), 112-130.
- Thongrat Khongrit, et al. (2021). Superstitious beliefs and consumption behavior in modern Thai consumers. *Journal of Behavioral Studies*, 18(4), 99-115.
- World Health Organization. (2022). *Mental health and well-being*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response>
- Zhao, J., et al. (2025). *The effects of luck perception on consumer variety-seeking*. PLOS ONE.

คณะผู้เขียน/ ผู้เขียน

นางสาวอลิสา ฤาปาบุตร

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
399 ถ.สามเสน แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
e-mail: alisa-th@rmutp.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ปาปัตถา

คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
399 ถ.สามเสน แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
e-mail: chantana.p@rmutp.ac.th